ਭੋਲਾ ਕੁਮਹਾਰ
ਬਨਾਮ
ਛੱਤੀਸਗੜ੍ਹ ਦੀ ਰਾਜ
(ਕ੍ਰਿਮਿਨਲ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 937 ਦਾ 2022)
ਮਈ 09, 2022
[ਅਜੈ ਰਸਤੋਗੀ ਅਤੇ ਸੀ. ਟੀ. ਰਵੀਕੁਮਾਰ, ਨਾਇਬ ਨਿਆਂਕਾ]

ਭਾਰਤ ਦਾ ਸੰਵਿਧਾਨ – ਅਨੁਚ੍ਛੇਦ 19(1)(ਡੀ), 21 – ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਹਿਰਾਸਤ – ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਵੱਧ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿੱਚ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ – ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਆਈਪੀਸੀ ਦੇ ਧਾਰਾ 376 ਅਧੀਨ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਅਤੇ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਨਜਾਤੀਆਂ (ਅਤਿਆਚਾਰਾਂ ਦੀ ਰੋਕਥਾਮ) ਅਧਿਨਿਯਮ, 1989 ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 3(ਦੂਜੀ)(ਪੰਜਵੀਂ) ਅਤੇ 3(1)(ਬਾਰਵੀਂ) ਲਈ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ ਗਈ – ਉਸ ਨੂੰ 12 ਸਾਲਾਂ ਦੀ ਕਠੋਰ ਕੈਦ ਅਤੇ 10,000 ਰੁਪਏ ਦਾ ਜੁਰਮਾਨਾ ਭਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਨਾਲ ਹੀ, ਜੁਰਮਾਨਾ ਨਾ ਭਰਨ 'ਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਸਾਲ ਲਈ ਕੈਦ ਵਿੱਚ ਰਹਿਣਾ ਪਏਗਾ – ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ, ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਪਰ ਉਸ ਦੀ 12 ਸਾਲਾਂ ਦੀ ਕਠੋਰ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ 7 ਸਾਲਾਂ ਦੀ ਕੈਦ ਵਿੱਚ ਘਟਾ ਦਿੱਤਾ – ਹੋਰ, ਇਹ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਪੀੜਤ ਨੂੰ 15,000 ਰੁਪਏ ਦਾ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਛੇ ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਅੰਦਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ – ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਰਿਹਾਇਸ਼ੀ ਛੋਟ ਨਾਲ 10 ਸਾਲ 03 ਮਹੀਨੇ ਅਤੇ 16 ਦਿਨ ਕਠੋਰ ਕੈਦ ਵਿੱਚ ਬਿਤਾਏ – ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਸਜ਼ਾ ਦੀ ਅਵਧੀ ਤੋਂ ਵੱਧ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ – ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਸਜ਼ਾ ਦੀ ਅਵਧੀ ਤੋਂ ਵੱਧ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿੱਚ ਰੱਖੇ ਜਾਣ ਲਈ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਦਿਆਂ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦਾ ਰੁਖ ਕੀਤਾ – ਫੈਸਲਾ: ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਘਟਾਉਣ ਦੇ ਹੁਕਮ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਨਾ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਔਚਿਤ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਹੈ – ਨਾ ਕੇਵਲ ਅਨੁਚ੍ਛੇਦ 19(1)(ਡੀ) ਦਾ ਉਲੰਘਣ ਹੋਇਆ ਹੈ ਪਰ ਅਨੁਚ੍ਛੇਦ 21 ਦਾ ਵੀ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦਾ ਉਲੰਘਣ ਹੋਇਆ ਹੈ – ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਹਰਜਾਨਾ ਮਿਲਣ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੈ – ਰਾਜ ਵੱਲੋਂ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕੰਮ/ਚੂਕ ਲਈ ਪਰੋਕਾਰੀ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਹੈ ਅਤੇ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ 7.5 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਕਰਨਾ ਪਏਗਾ – ਫੌਜਦਾਰੀ ਤਰੀਕੇ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਸੰਹਿਤਾ, 1973 – ਧਾਰਾਵਾਂ 386, 357 – ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਜੇਲ੍ਹ ਮੈਨੂਅਲ, 1968 - ਨਿਯਮ 2(ਜੀ) – ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਜੇਲ੍ਹ ਨਿਯਮ, 1968 - ਨਿਯਮ 715.

ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਨਿਪਟਾਉਂਦਿਆਂ, ਅਦਾਲਤ

ਫੈਸਲਾ: ਇਹ ਅਦਾਲਤ ਇਸ ਗੱਲ ਤੋਂ ਬੇਖਬਰ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਇੱਕ ਗੰਭੀਰ ਅਪਰਾਧ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਪਰ ਜਦੋਂ ਇੱਕ ਯੋਗ ਅਦਾਲਤ ਨੇ, ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣ 'ਤੇ, ਇੱਕ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ ਅਤੇ ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ, ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਸੋਧਿਆ ਗਿਆ ਉਪਰੰਤ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ...ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਅਤੇ ਫਿਰ ਅਪੀਲੀ ਫੈਸਲਾ ਅੰਤਿਮ ਹੋ ਜਾਣ ਤੇ, ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਕੇਵਲ ਉਸ ਸਮੇਂ ਤੱਕ ਹੀ ਕਾਨੂੰਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਰੱਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਸਮੇਂ ਤੱਕ ਉਸ ਅਪੀਲੀ ਫੈਸਲਾ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਰੱਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਅਜਿਹਾ ਕੋਈ ਦੋਸ਼ੀ ਅਸਲ ਰਿਹਾਈ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਪਰੇ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਰੱਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੇ ਬਿਨਾਂ ਕੈਦ ਜਾਂ ਹਿਰਾਸਤ ਹੋਵੇਗੀ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਨਾ ਕੇਵਲ ਭਾਰਤੀ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਚਛੇਦ 19(ਡੀ) ਦਾ ਉਲੰਘਣ ਕਰੇਗੀ ਪਰ ਅਨੁਚਛੇਦ 21 ਦਾ ਵੀ ਉਲੰਘਣ ਕਰੇਗੀ। ਇਹ ਉਹ ਹੈ ਜੋ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਬਹੁਤ ਲੰਮੇ ਸਮੇਂ ਤੱਕ ਸਹਿਣਾ ਪਿਆ। ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦਿਆਂ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਇੱਕ ਯੁਵਕ ਹੈ, ਇਸ ਲੰਮੇ ਅਤੇ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਕੈਦ ਦੇ ਸਮੇਂ ਦੇ ਪਰੇ, ਲੰਮੇ ਸਮੇਂ ਤੱਕ ਆਜ਼ਾਦੀ ਨਾਲ ਘੁੰਮਣ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਵੰਚਿਤਤਾ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਭਾਰਤੀ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਚਛੇਦ 19 (ਡੀ) ਅਧੀਨ ਅਧਿਕਾਰ ਦੇ ਉਲੰਘਣ, ਭਾਰਤੀ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਚਛੇਦ 21 ਅਧੀਨ ਜੀਵਨ ਅਤੇ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਸਵਤੰਤਰਤਾ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦੇ ਉਲੰਘਣ ਅਤੇ ਅਜਿਹੀ ਵਾਧੂ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਹਿਰਾਸਤ ਕਾਰਨ ਹੋਏ ਮਾਨਸਿਕ ਦੁੱਖ ਅਤੇ ਪੀੜਾ ਕਾਰਨ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਹੈ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਧਨ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਦੇਣ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੈ। [ਪੈਰਾ 17]

ਰੁਦੁਲ ਸਾਹ ਬਨਾਮ ਬਿਹਾਰ ਰਾਜ & ਅਨੁਸਾਰ (1983) 4 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 141 : [1983] 3 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 508; ਅੰਬਿਕਾ ਕੁਆਰੀ ਵਰਕਸ ਬਨਾਮ ਗੁਜਰਾਤ ਰਾਜ ਏ.ਆਈ.ਆਰ. 1987 ਐਸ.ਸੀ. 1073 : [1987] 1

ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 562; ਏ.ਆਰ. ਅੰਤੁਲੇ ਬਨਾਮ ਆਰ.ਐਸ. ਨਾਇਕ (1988) 2 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 602 : [1988] 1 ਸੁਪਲ. ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 1 – ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

ਕੇਸ ਲਾ ਰੈਫਰੈਂਸ

[1983] 3 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 508 ਪੈਰਾ 1 ਨੂੰ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ

[1987] 1 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 562 ਪੈਰਾ 18 ਨੂੰ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ

[1988] 1 ਸੁਪਲ. ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 1 ਪੈਰਾ 19 ਨੂੰ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ

ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਅਪੀਲੀ ਅਧਿਕਾਰਤਾ : ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 937 ਦਾ 2022.

ਛੱਤੀਸਗੜ੍ਹ ਦੀ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਬਿਲਾਸਪੁਰ ਵਿੱਚ ਮਿਤੀ 11.07.2018/19.07.2018 ਦੇ ਫੈਸਲਾ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 110 ਦਾ 2015.

ਏ. ਸਿਰਾਜੁਦੀਨ, ਸੀਨੀਅਰ ਐਡਵੋਕੇਟ, ਤਿਲਕ ਰਾਜ ਪਾਸੀ, ਪਰਨਮ ਪ੍ਰਭਾਕਰ, ਕੇ.ਐਸ. ਕੀਰਤੀ, ਐਚ. ਰਾਜਸੇਕਰ, ਸਤਿਆਪਾਲ ਖੁਸ਼ਾਲ ਚੰਦ ਪਾਸੀ, ਐਡਵੋਕੇਟਸ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਲਈ।

ਸੌਰਵ ਰਾਯ, ਡਿ. ਏ. ਜੀ., ਮਹੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ, ਪ੍ਰਬੁੱਧ ਸਿੰਘ, ਕੌਸ਼ਲ ਸ਼ਰਮਾ, ਸ੍ਰੀਨਿਵਾਸ ਕੁਮਾਰ ਬੋਗੀਸਮ, ਮਿਸ ਦੇਵਿਕਾ ਖੰਨਾ, ਮਿਸਿਜ਼ ਵੀ.ਐਲ. ਖੰਨਾ, ਵੀਐਮਜ਼ੈਡ ਚੈਂਬਰਸ, ਐਡਵੋਕੇਟਸ ਜਵਾਬਦੇਹ ਲਈ।

ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੁਣਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ

ਸੀ. ਟੀ. ਰਵੀਕੁਮਾਰ, ਨਾਇਬ ਨਿਆਂਕਾ।

ਇਹ ਖਾਸ ਛੁੱਟੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਛੱਤੀਸਗੜ੍ਹ ਦੀ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਬਿਲਾਸਪੁਰ ਵਿੱਚ ਦਿਨਾਂਕ 19.7.2018 ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਕ੍ਰਿਮਿਨਲ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 110/2015 ਵਿੱਚ ਭਾਰਤੀ ਦੰਡ ਸੰਹਿਤਾ (ਛੋਟੇ ਤੌਰ 'ਤੇ 'ਆਈਪੀਸੀ') ਦੀ ਧਾਰਾ 376 ਅਧੀਨ ਯਾਚੀ ਦੀ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਪਰ ਉਸ ਲਈ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ 12 ਸਾਲ ਤੋਂ ਘਟਾ ਕੇ 7 ਸਾਲ ਦੀ ਸਖ਼ਤ ਕੈਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। 04.03.2022 ਨੂੰ ਨੋਟਿਸ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਉਕਤ ਆਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਦਿਨਾਂਕ 21.03.2022 ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਇਹ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ, ਸੱਚਮੁੱਚ, ਇੱਕ ਸੀਮਿਤ ਸੀ।

ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ, ਛੁੱਟੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ।

ਇੱਕ ਛੋਟੀ ਜਿਹੀ ਭੂਮਿਕਾ ਸੀਮਿਤ ਸਵਾਲ (ਜਿਸ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਵਿਚਾਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ) ਦੇ ਉਚਿਤ ਵਿਚਾਰ ਲਈ ਲਾਭਦਾਇਕ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਭਾਵ, ਕੀ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਦੀ ਅਵਧੀ ਤੋਂ ਪਰੇ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿੱਚ ਰੱਖੇ ਜਾਣ ਕਾਰਨ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਵੰਚਿਤਤਾ ਲਈ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਮਿਲਣ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ।

1. ਰੁਦੁਲ ਸਾਹ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਫੈਸਲਾ ਦੇਣ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇੱਕ ਉਮੀਦ ਜਤਾਈ -

“ਇਹ ਆਦੇਸ਼ ਯਾਚੀ ਨੂੰ ਰਾਜ ਅਤੇ ਇਸਦੇ ਗਲਤ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਤੋਂ ਉਚਿਤ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਮੁਕੱਦਮਾ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਰੋਕਣਗੇ ਨਹੀਂ। ਸਾਡੇ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਦਾ ਆਦੇਸ਼, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਅਸੀਂ ਉੱਪਰ ਕਿਹਾ, ਇੱਕ ਪੈਲੀਏਟਿਵ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਯਾਚੀ ਨੂੰ ਉਸਦੇ ਮੁਕੱਦਮੇ, ਕਈ ਅਪੀਲਾਂ ਅਤੇ ਕਾਰਵਾਈ ਦੇ ਨਫ਼ਾ ਤੱਕ ਬੇਸਹਾਰਾ ਨਹੀਂ ਛੱਡ ਸਕਦੇ। ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ੀ ਵਿੱਚ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਤੱਥ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀਆਂ ਸੁੰਦਰ ਬਿੰਦੂਆਂ

ਉੱਤੇ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬਹਿਸ ਗਰੀਬ ਰੁਦੁਲ ਸਾਹ ਦੁਆਰਾ ਅਜਿਹਾ ਮੁਕੱਦਮਾ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਤੱਕ ਉਡੀਕ ਕਰੇਗੀ। ਲੇਵੀਅਥਨ ਨੂੰ ਉਸ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਉਹ ਬਿੰਦੂ ਉਠਾਉਣ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਹੋਵੇਗੀ। ਤੱਕ, ਅਸੀਂ ਉਮੀਦ ਕਰਦੇ ਹਾਂ, ਬਿਹਾਰ ਜਾਂ ਹੋਰ ਕਿਤੇ ਵੀ ਹੋਰ ਰੁਦੁਲ ਸਾਹ ਨਹੀਂ ਹੋਣਗੇ।"

(ਜੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ)

ਇਹ ਇੱਕ ਅਜਿਹਾ ਮਾਮਲਾ ਸੀ ਜਿੱਥੇ ਰੁਦੁਲ ਸਾਹ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਮੁਜ਼ੱਫ਼ਰਪੁਰ, ਬਿਹਾਰ ਦੀ ਸੈਸ਼ਨ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ 03.06.1968 ਨੂੰ ਬਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਨੂੰ ਜੇਲ੍ਹ ਤੋਂ ਸਿਰਫ਼ 16.10.1982 ਨੂੰ ਹੀ ਰਿਹਾਈ ਮਿਲੀ, ਭਾਵ, ਉਸਦੀ ਬਰੀ ਹੋਣ ਤੋਂ 14 ਸਾਲ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਮੇਂ ਬਾਅਦ। ਫਿਰ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਉਸਦੀ ਰਿਹਾਈ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਦਿਆਂ ਇੱਕ ਹੇਬੀਅਸ ਕੋਰਪਸ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿੱਚ ਉਸਦਾ ਕੈਦ ਗੈਰਕਾਨੂੰਨੀ ਹੈ। ਹੋਰ ਸਹਾਇਕ ਰਾਹਤਾਂ ਵੀ ਮੰਗੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ। ਜਦੋਂ ਉਕਤ ਲਿਖਤ ਪਟੀਸ਼ਨ ਉੱਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ 22.11.1982, ਬਿਹਾਰ ਦੇ ਸਟੇਟ ਲਈ ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਵਕੀਲ ਨੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਸੂਚਿਤ ਕੀਤਾ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਜੇਲ੍ਹ ਤੋਂ ਰਿਹਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਜੇਲ੍ਹ ਤੋਂ ਉਸ ਦੀ ਰਿਹਾਈ ਦੀ ਅਰਦਾਸ ਬੇਨਤੀਜਾ ਹੋ ਗਈ ਸੀ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਹੋਰ ਰਾਹਤਾਂ ਲਈ ਮੰਗੀ ਗਈ ਰਿਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰਨਾ ਜਾਰੀ ਰੱਖਿਆ ਅਤੇ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਉਸ ਦੀ ਬਰੀਤੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਸ ਦੀ ਹਿਰਾਸਤ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਜਾਇਜ਼ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ: "ਇਸ ਲਈ, ਰਾਜ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਅਰਜੀਦਾਰ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਹੋਏ ਨੁਕਸਾਨ ਨੂੰ ਠੀਕ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ।" ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਕਤ ਰਿਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਉਪਰੋਕਤ ਢੰਗ ਨਾਲ ਅਤੇ ਉਪਰੋਕਤ ਉਮੀਦ ਨਾਲ ਨਿਪਟਾਈ ਗਈ ਸੀ।

2. ਸੱਚ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਰੁਦੁਲ ਸਾਹ ਵਜੋਂ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉਸ ਦਾ ਕੇਸ ਕਦੇ ਖਤਮ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਉਸ ਦੀ ਬਰੀਤੀ ਵਿੱਚ, ਪਰ ਸਿਰਫ ਦੋਸ਼ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਵਿੱਚ ਜਿਸ ਨਾਲ ਸਜ਼ਾ ਦੀ ਅਵਧੀ ਵਿੱਚ ਘਟਾਈ ਗਈ। ਫਿਰ ਵੀ, ਉਸ ਦਾ ਕੇਸ, ਜੋ ਹੇਠਾਂ ਖੋਲ੍ਹਿਆ ਜਾਵੇਗਾ, ਇਕ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ (ਬੇਸ਼ੱਕ, ਇਸ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀ) ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਇਕ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਦੀ ਅਵਧੀ ਤੋਂ ਪਰੇ ਕੈਦ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣ ਦੇ ਜਾਰੀ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਅਣਗਹਿਲੀ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਪ੍ਰਗਟਾਵੇਗਾ, ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਅੰਤਿਮ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਪਰਵਾਹ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾ। ਅਜਿਹੀ ਕਾਰਵਾਈ ਜਦੋਂ ਉਸ ਦੀ/ਉਸ ਦੀ ਜਾਰੀ ਕੈਦ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਕੇਸ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਤਾਂ ਨਾਇਤਾਜ਼ੀ ਅਤੇ ਬੇਬਾਕ ਹੈ। ਇਸ ਕਿਸਮ ਦੀ ਹਲਕੀਪਨਾ ਨੂੰ ਢਿੱਲ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਵੇਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਤੌਰ ਤੇ ਵਿਚਾਰਨ ਦਾ ਸਮਾਂ ਹੈ। ਗਤੀਸ਼ੀਲਤਾ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਨੂੰ ਕੈਦ ਜਾਂ ਹਿਰਾਸਤ ਦੁਆਰਾ ਘਟਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਲਈ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜੋ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਉਚਿਤ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨ ਅਨੁਸਾਰ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੋਵੇ। ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਕੈਦ ਜਾਂ ਹਿਰਾਸਤ ਭਾਰਤੀ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਚਛੇਦ 19(ਡੀ) ਅਤੇ ਅਨੁਚਛੇਦ 21 ਅਧੀਨ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰੇਗੀ।

3. ਹੱਥ ਵਿੱਚ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਭੋਲਾ ਕੁਮਹਾਰ ਨੂੰ ਭਾਰਤੀ ਦੰਡ ਸੰਹਿਤਾ (ਛੋਟੇ ਤੌਰ ਤੇ, "ਆਈਪੀਸੀ") ਦੀ ਧਾਰਾ 376 ਅਧੀਨ ਦੰਡਨੀਯ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਪੈਰਵੀ ਕਰਨ ਲਈ ਖੜ੍ਹਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਅਤੇ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਨਜਾਤੀਆਂ (ਅਤਿਆਚਾਰਾਂ ਦੀ ਰੋਕਥਾਮ) ਐਕਟ, 1989 ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ 3(ii)(v) ਅਤੇ 3(1)(xii) ਅਧੀਨ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ 12 ਸਾਲਾਂ ਦੀ ਸਖਤ ਕੈਦ ਅਤੇ 10,000 ਰੁਪਏ ਜੁਰਮਾਨਾ ਭਰਨ ਲਈ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ ਗਈ ਸੀ ਆਈਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 376 ਅਧੀਨ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਏ ਜਾਣ ਲਈ। ਉਸ ਨੇ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ ਲਿਆਂਦਾ ਅਤੇ ਕ੍ਰਿਮਿਨਲ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 110/2015 ਵਿੱਚ ਛੱਤੀਸਗੜ੍ਹ ਦੀ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਬਿਲਾਸਪੁਰ ਨੇ ਦੋਸ਼ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ, ਪਰ ਉਸ ਦੀ 12 ਸਾਲਾਂ ਦੀ ਸਖਤ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ 7 ਸਾਲਾਂ ਦੀ ਕੈਦ ਵਿੱਚ ਘਟਾ ਦਿੱਤਾ। ਹੋਰ, ਇਸ ਨੂੰ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਪੀੜਤ ਨੂੰ ਕੋਡ ਆਫ ਕ੍ਰਿਮਿਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜ਼ਰ, 1973 ਦੀ ਧਾਰਾ 357 ਦੇ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਅਧੀਨ ਛੇ ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੀ ਅਵਧੀ ਵਿੱਚ 15,000 ਰੁਪਏ ਭਰਨ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਦਿੱਤੇ ਗਏ। 10,000 ਰੁਪਏ ਦਾ ਜੁਰਮਾਨਾ ਭਰਨ ਅਤੇ ਨਾਕਾਮ ਹੋਣ ਉੱਤੇ, ਇੱਕ ਹੋਰ ਸਾਲ ਲਈ ਕੈਦ ਵਿੱਚ ਰਹਿਣ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਜਿਵੇਂ ਦਾ ਤਿਵੇਂ ਰੱਖਣ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। 4.3.2022 ਅਤੇ 21.3.2022 ਦੇ ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਐਸ.ਐਲ.ਪੀ. ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਲਾਗੂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸਜ਼ਾ ਨਾਲ ਦਖਲ ਨਾ ਕਰਨ ਦੀ ਅਣਇੱਛਾ ਨੂੰ ਪ੍ਰਤੀਬਿੰਬਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਪਰ ਇਸ ਸਵਾਲ ਉੱਤੇ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਦੀ ਇੱਛਾ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਉਂ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੇ 19.07.2018 ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਨਿਆਇਕ ਹਿਰਾਸ.

4. ਜਦੋਂ ਇਹ ਮਾਮਲਾ 04.03.2022 ਨੂੰ ਵਿਚਾਰਣ ਲਈ ਆਇਆ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਖਾਸ ਛੱਡੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਖਲ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਦੇਰੀ ਨੂੰ ਮਾਫ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਵੱਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਵਰਿਸਥ ਵਕੀਲ (ਅਸਲ ਵਿੱਚ, ਅਮੀਕਸ ਕਿਊਰੀ) ਦੇ ਦਾਖਲੇ ਨੂੰ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਕਿ ਬਾਵਜੂਦ ਇਸ ਦੇ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਚੁਕਾਉਣ ਵਾਲੇ ਫੈਸਲੇ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਸਜ਼ਾਵਾਂ ਭੁਗਤ ਲਈਆਂ ਹਨ, ਫਿਰ ਵੀ ਉਸਨੂੰ ਰਿਹਾਈ ਨਹੀਂ ਮਿਲੀ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤਾ ਹੁਕਮ ਪਾਸ ਕੀਤਾ:-

"ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਲਈ ਵਰਿਸਥ ਵਕੀਲ ਨੇ ਦਾਖਲਾ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 376 ਆਈਪੀਸੀ ਅਧੀਨ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵੱਲੋਂ ਚੁਕਾਉਣ ਵਾਲੇ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਮਿਤੀ 19.07.2018 ਨੂੰ 7 ਸਾਲ ਆਰ.ਆਈ. ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਬਾਵਜੂਦ ਇਸ ਦੇ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਨੇ ਚੁਕਾਉਣ ਵਾਲੇ ਫੈਸਲੇ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਸਜ਼ਾਵਾਂ ਭੁਗਤ ਲਈਆਂ ਹਨ, ਫਿਰ ਵੀ ਉਸਨੂੰ ਰਿਹਾਈ ਨਹੀਂ ਮਿਲੀ ਅਤੇ ਇਹ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸੁਪਰਡੈਂਟ ਸੈਂਟਰਲ ਜੇਲ, ਅੰਬਿਕਾਪੁਰ, ਸਰਗੁਜਾ (ਸੀ.ਜੀ.) ਨੇ ਆਪਣੇ ਜੇਲ ਰਿਕਾਰਡ ਅੱਪਡੇਟ ਨਹੀਂ ਕੀਤੇ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਰੱਖੀ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਤੋਂ ਪਤਾ ਚੱਲਦਾ ਹੈ।

ਨੋਟਿਸ ਜਾਰੀ ਕਰੋ, 14.03.2022 ਨੂੰ ਵਾਪਸੀ ਯੋਗ।

ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੀ ਕਾਪੀ ਛੱਤੀਸਗੜ੍ਹ ਰਾਜ ਲਈ ਸਥਾਈ ਵਕੀਲ ਨੂੰ ਵਾਧੂ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸੇਵਾ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ।"

“ਰਿਕਾਰਡ ਦੱਸਦੇ ਹਨ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੂੰ 10 ਸਾਲ ਗੁਜ਼ਰ ਚੁੱਕੇ ਹਨ 03 ਮਹੀਨੇ ਅਤੇ 16 ਦਿਨ ਦੀ ਹਿਰਾਸਤ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਹਿਰਾਸਤ ਤੋਂ ਪਤਾ ਚੱਲਦਾ ਹੈ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਮਿਤੀ 09 ਨਵੰਬਰ, 2021 ਅਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਜਦੋਂ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਂਦੇ ਹੋਏ, ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਘਟਾ ਕੇ 07 ਸਾਲ ਸਖ਼ਤ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਕੈਦ (RI)

ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਲਈ ਵਕੀਲ ਦੇ ਦਾਖਲੇ ਨੂੰ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ 4ਥ ਮਾਰਚ, 2022 ਨੂੰ ਰਿਕਾਰਡ ਕੀਤਾ ਕਿ ਬਾਵਜੂਦ ਇਸ ਦੇ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਨੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵੱਲੋਂ ਚੁਕਾਉਣ ਵਾਲੇ ਫੈਸਲੇ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਸਜ਼ਾਵਾਂ ਭੁਗਤ ਲਈਆਂ ਹਨ, ਫਿਰ ਵੀ ਉਸਨੂੰ ਰਿਹਾਈ ਨਹੀਂ ਮਿਲੀ ਅਤੇ ਮੌਜੂਦਾ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੀ ਨੋਟਿਸ ਦੀ ਸੇਵਾ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਸੰਬੰਧਿਤ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਨੂੰ 16ਥ ਮਾਰਚ, 2022 ਨੂੰ ਰਿਹਾ ਕੀਤਾ। ਇਹ ਮਾਮਲੇ ਦਾ ਅੰਤ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਜੋ ਪ੍ਰਤੀਬਿੰਬਿਤ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ ਉਸ ਦੀ ਹੋਰ ਜਾਂਚ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ।"

ਰਾਜ ਲਈ ਵਕੀਲ ਨੂੰ ਇੱਕ ਹਲਫਨਾਮਾ ਦਾਖਲ ਕਰਨ ਅਤੇ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਨ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਕਰਨ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੂੰ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਮਿਤੀ 19 ਜੁਲਾਈ, 2018 ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਫੈਸਲੇ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਨਿਆਇਕ ਹਿਰਾਸਤ ਦੀ ਅਵਧੀ ਤੋਂ ਵੱਧ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਕਿਉਂ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ। ਇਸੇ ਸਮੇਂ, ਰਾਜ ਵੀ ਸਾਰੇ ਰਾਜ ਭਰ ਤੋਂ ਡਾਟਾ ਇਕੱਠਾ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਅਜਿਹੀ ਘਟਨਾ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਪੇਸ਼ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਮੌਜੂਦਾ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਇਸ ਆਦੇਸ਼ ਦੀ ਕਾਪੀ ਸਕੱਤਰ, ਰਾਜ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸੇਵਾ ਅਥਾਰਟੀ, ਛੱਤੀਸਗੜ੍ਹ ਨੂੰ ਵੀ ਭੇਜੀ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਜੋ ਉਚਿਤ ਕਦਮ ਉਠਾਏ ਜਾ ਸਕਣ ਅਤੇ ਅਨੁਪਾਲਨ ਰਿਪੋਰਟ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕੇ।

(ਜੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ)

6. 21.03.2022 ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸਾਈਦ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਕੇਂਦਰੀ ਜੇਲ੍ਹ, ਅੰਬਿਕਾਪੁਰ ਦੇ ਸੁਪਰਡੈਂਟ ਵੱਲੋਂ ਇੱਕ ਹਲਫਨਾਮਾ ਦਾਖਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਨਿਆਇਕ ਹਿਰਾਸਤ ਦੀ ਅਵਧੀ ਤੋਂ ਵੱਧ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣ ਦਾ ਕਾਰਨ ਦੱਸਣਾ ਸੀ। ਅਸੀਂ ਕਥਿਤ ਤੌਰ ਤੇ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਇਸ ਉਚਿਤਕਰਣ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਕੋਈ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਲੱਭਦੇ ਅਤੇ ਅਸੀਂ ਆਪਣੀ ਅਣਿੱਛਾ ਅਤੇ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਦੇਣ ਦੀ ਸਾਡੀ ਇੱਛਾ ਦਾ raison d'être ਵੀ ਸਮਝਾਵਾਂਗੇ।

7. 21.03.2022 ਦੀ ਮਿਤੀ ਵਾਲੇ ਆਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਇਹ ਵੀ ਖੁਲਾਸਾ ਹੋਇਆ ਸੀ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਵੱਲੋਂ ਇਹ ਦਾਵਾ

ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ 10 ਸਾਲ 03 ਮਹੀਨੇ ਅਤੇ 16 ਦਿਨਾਂ ਦੀ ਸਖਤ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਰਿਹਾਈ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਸੀ। ਹੁਣ, ਵਿਰੋਧ ਵਿੱਚ ਜਵਾਬੀ ਦਾਵਾ ਕਰਦਿਆਂ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਵੱਲੋਂ ਭੁਗਤੀ ਗਈ ਕੁੱਲ ਸਜ਼ਾ (ਰਿਹਾਈ ਦੀ ਅਵਧੀ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ) ਸਿਰਫ 8 ਸਾਲ 01 ਮਹੀਨਾ ਅਤੇ 29 ਦਿਨ ਹੀ ਸੀ। ਹਲਫਨਾਮੇ ਵਿੱਚ ਇਹ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਚੂੰਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਪੀੜਤ ਨੂੰ ਰੁ.15,000/- ਦਾ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਦੇਣ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ, ਜੈਸਾ ਕਿ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਨਿਰਦੇਸ਼ਿਤ ਸੀ, ਉਸ ਨੂੰ 7 ਸਾਲ ਦੀ ਅਵਧੀ ਤੋਂ ਇੱਕ ਸਾਲ ਵੱਧ ਕੈਦ ਵਿੱਚ ਰਹਿਣਾ ਪਿਆ।

8. ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਵਕੀਲ ਨੇ, ਉਪਰੋਕਤ ਪਰਿਸਥਿਤੀਆਂ ਵਿੱਚ ਦਾਵਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਤੌਰ ਤੇ ਇਜਾਜ਼ਤ ਯੋਗ ਕੈਦ ਦੀ ਅਵਧੀ ਤੋਂ ਵੱਧ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਤੌਰ ਤੇ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਸਪਸ਼ਟ ਤੌਰ ਤੇ, ਦਾਵਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਰਿਹਾਈ ਦੇ ਨਾਲ 10 ਸਾਲ 03 ਮਹੀਨੇ ਅਤੇ 16 ਦਿਨਾਂ ਦੀ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਭੁਗਤੀ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ 09.11.2021 ਦੀ ਮਿਤੀ ਵਾਲੇ ਹਿਰਾਸਤ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਤੋਂ ਪਤਾ ਚੱਲਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਕੇਂਦਰੀ ਜੇਲ੍ਹ, ਅੰਬਿਕਾਪੁਰ ਦੇ ਸੁਪਰਡੈਂਟ, ਜੋ ਕਿ ਹਲਫਨਾਮਾ ਦਾਖਲ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਹੈ, ਵੱਲੋਂ ਜਾਰੀ ਹਿਰਾਸਤ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਦਾ ਵਿਸਥਾਰ ਨਾਲ ਹਵਾਲਾ ਦੇਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਉਥੇ ਦਰਜ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਐਂਟਰੀਆਂ ਵਿਰੁੱਧ ਸੀਰੀਅਲ ਨੰਬਰ 7 ਤੋਂ 12 ਤੱਕ ਕੇਸ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਪ੍ਰਾਸੰਗਿਕ ਹਨ ਅਤੇ ਉਹ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੜ੍ਹਦੇ ਹਨ:-

7)ਸਜ਼ਾ - 12 ਸਾਲ

8) ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਨਾਮ - ਮਾਨਯੋਗ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜੱਜ, (ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀ ਅਤੇ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਨਜਾਤੀ ਅਤਿਆਚਾਰ ਨਿਵਾਰਣ ਐਕਟ), ਜਸ਼ਪੁਰ (ਸੀ.ਜੀ.)

9) ਅਧੀਨ ਪਰੀਕਸ਼ਣ ਅਵਧੀ - ਸਾਲ- 00, ਮਹੀਨਾ- 10, ਦਿਨ- 10

10) ਦੋਸ਼ ਸਿੱਧੀ ਅਵਧੀ - ਸਾਲ- 06, ਮਹੀਨਾ- 11, ਦਿਨ- 10

11) ਜੇਲ ਰਿਮਿਸ਼ਨ - ਸਾਲ- 02, ਮਹੀਨਾ- 05, ਦਿਨ- 26

12) 09-11-2021 ਨੂੰ ਕੁੱਲ ਦੋਸ਼ ਸਿੱਧੀ ਅਵਧੀ "10 ਸਾਲ, 03 ਮਹੀਨੇ, 16 ਦਿਨ

9. ਉਪਰੋਕਤ ਅੰਸ਼ ਇਹ ਦਿਖਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ 09.11.2021 ਨੂੰ ਕੁੱਲ ਦੋਸ਼ ਸਿੱਧੀ ਅਵਧੀ 10 ਸਾਲ 03 ਮਹੀਨੇ ਅਤੇ 16 ਦਿਨ ਸੀ। ਇਹ ਵੀ ਦਿਖਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਰਿਮਿਸ਼ਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਤਾਰੀਖ ਤੱਕ 02 ਸਾਲ 05 ਮਹੀਨੇ ਅਤੇ 26 ਦਿਨ ਜੇਲ ਰਿਮਿਸ਼ਨ ਅਵਧੀ ਸੀ। ਇੱਸ ਪਹਿਲੂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦਿਆਂ, ਹਲਫਨਾਮੇ ਦੇ ਪੈਰਾਗ੍ਰਾਫ 16 ਅਤੇ 17 ਵਿੱਚ ਕੀਤੇ ਗਏ ਬਿਆਨਾਂ ਨੂੰ ਦੇਖਣਾ ਪਵੇਗਾ। ਉਹ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੜ੍ਹਦੇ ਹਨ:-

"16. ਕਿ ਮਾਨਯੋਗ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਸੱਤ (7) ਸਾਲ ਦੀ ਕਠੋਰ ਕੈਦ ਅਤੇ 10,000/- ਰੁਪਏ (ਰੁਪਏ ਦਸ ਹਜ਼ਾਰ ਹੀ) ਦੇ ਜੁਰਮਾਨੇ ਜਾਂ ਇਸ ਦੇ ਨਾ ਭੁਗਤਾਨ 'ਤੇ ਇੱਕ (1) ਸਾਲ ਦੀ ਕੈਦ ਅਤੇ 15,000/- ਰੁਪਏ (ਰੁਪਏ ਪੰਦਰਹ ਹਜ਼ਾਰ ਹੀ) ਦੇ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੇ ਭੁਗਤਾਨ ਲਈ ਪੀੜਤ ਨੂੰ ਇੱਕ (1) ਸਾਲ ਦੀ ਕੈਦ ਵਿੱਚ ਜਾਣ ਲਈ ਘਟਾ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਇਹ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਦੁਆਰਾ ਭੁਗਤੀ ਗਈ ਅਸਲ ਸਜ਼ਾ (ਰਿਮਿਸ਼ਨ ਅਵਧੀ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ) ਇਸ ਹੇਠਾਂ ਹੈ:

ਅਧੀਨ ਪਰੀਕਸ਼ਣ ਅਵਧੀ : 10 ਮਹੀਨੇ ਅਤੇ 10 ਦਿਨ NONE

ਦੋਸ਼ ਸਿੱਧੀ ਅਵਧੀ (29 ਨਵੰਬਰ 2014 ਤੋਂ 16 ਮਾਰਚ 2022 ਤੱਕ) : 7 ਸਾਲ 3 ਮਹੀਨੇ ਅਤੇ 19 ਦਿਨ।NONE NONE

17. ਇਸ ਲਈ ਦੋਸ਼ੀ ਦੁਆਰਾ ਭੁਗਤੀ ਗਈ ਕੁੱਲ ਸਜ਼ਾ (ਰਿਮਿਸ਼ਨ ਅਵਧੀ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ) 8 ਸਾਲ 1 ਮਹੀਨਾ ਅਤੇ 29 ਦਿਨ ਹੈ। ਇਹ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਨੇ ਮਾਨਯੋਗ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ਿਤ ਪੀੜਤ ਨੂੰ

15,000/- ਰੁਪਏ ਦਾ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਨਾ ਭੁਗਤਾਨ ਕੀਤਾ ਇਸ ਲਈ ਉਸ ਨੂੰ ਹੋਰ ਇੱਕ (1) ਸਾਲ ਦੀ ਕੈਦ ਭੁਗਤਣੀ ਪਈ, ਜੋ ਕਿ ਮਾਨਯੋਗ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸੱਤ (7) ਸਾਲ ਦੀ ਅਵਧੀ ਦੇ ਉੱਤੇ ਸੀ।"

10. 21.03.2022 ਦੀ ਤਾਰੀਖ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਹੁਕਮ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਦੁਆਰਾ ਦਾਖਲ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਲਫਨਾਮੇ ਵਿੱਚ ਬਾਹਰ ਕੱਢੇ ਗਏ ਬਿਆਨਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਰਿਮਿਸ਼ਨ ਅਵਧੀ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਅਸਲ ਕੈਦ ਵਿੱਚ 08 ਸਾਲ 01 ਮਹੀਨਾ ਅਤੇ 29 ਦਿਨ ਲਈ ਸੀ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਇਹ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਪੀੜਤ ਨੂੰ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਭੁਗਤਾਨ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਅਸਫਲਤਾ ਦੇ ਕਾਰਨ, ਚੁਕੌਤੀ ਵਾਲੇ ਫੈਸਲੇ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਅਨੁਸਾਰ, ਉਸ ਨੂੰ ਇੱਕ ਸਾਲ ਹੋਰ ਕੈਦ ਵਿੱਚ ਰਹਿਣਾ ਪਿਆ, ਜੋ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਚੁਕੌਤੀ ਵਾਲੇ ਫੈਸਲੇ ਦੁਆਰਾ ਭੁਗਤਣੀ ਪਈ ਕੈਦ ਦੀ ਅਵਧੀ ਦੇ ਉੱਤੇ ਸੀ। ਹਲਫਨਾਮੇ ਦੇ ਉਪਰੋਕਤ ਪੈਰਾਗ੍ਰਾਫਾਂ ਤੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਸੁਰ ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਦਾ ਇਹ ਖੜਾ ਹੈ ਕਿ ਸੱਤ ਸਾਲ ਦੀ ਅਵਧੀ ਦੇ ਉੱਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਜੁਰਮਾਨੇ ਦੀ ਰਕਮ ਦੇ ਭੁਗਤਾਨ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲਤਾ ਦੇ ਕਾਰਨ ਇੱਕ ਹੋਰ ਸਾਲ ਦੀ ਕੈਦ ਭੁਗਤਣੀ ਪਈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਸੈਸ਼ਨ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਲਾਗੂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਬਦਲੇ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਅਵਾਰਡ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕੈਦ ਦੀ ਅਵਧੀ ਤੋਂ ਪਰੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਹਿਰਾਸਤ ਨੂੰ ਜਾਇਜ਼ ਠਹਿਰਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਇਸ ਮੁੱਦੇ ਨਾਲ ਹੋਰ ਅੱਗੇ ਨਿਪਟਾਂਗੇ।

11. ਇਸ ਮੁੱਦੇ ਦੀ ਉਚਿਤ ਵਿਚਾਰਣਾ ਲਈ ਇਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਪਹਿਲੂਆਂ ਵੱਲ ਧਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ:-

ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਦੇ ਅਨੁਕੂਲਨ ਦੇ ਆਦੇਸ਼, 2001 ਨੂੰ ਅਧਿਸੂਚਨਾ ਨੰਬਰ ਐਫ-2/13/ਜੇਲ/2001 ਦੀ ਤਾਰੀਖ 14 ਜੂਨ, 2001 ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਪੁਨਰਗਠਨ ਐਕਟ, 2000 (28 ਦੇ 2000) ਦੀ ਧਾਰਾ 79 ਅਧੀਨ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦਿਆਂ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਇੱਕ ਆਦੇਸ਼ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਜਿਸਨੂੰ "ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਦਾ ਅਨੁਕੂਲਨ ਆਦੇਸ਼, 2001" ਕਿਹਾ ਗਿਆ, ਜੋ ਛੱਤੀਸਗੜ੍ਹ ਦੇ ਸਮੁੱਚੇ ਰਾਜ ਵਿੱਚ 1 ਨਵੰਬਰ, 2000 ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਹੋਇਆ। ਇਸ ਦੇ ਅਧੀਨ ਦਾ ਸ਼ਿਡਿਊਲ ਦਿਖਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਜੇਲ ਮੈਨੂਅਲ, 1968 ਨੂੰ ਛੱਤੀਸਗੜ੍ਹ ਦੇ ਰਾਜ ਨੇ ਅਪਣਾਇਆ ਸੀ। ਇਹ ਅਜੇ ਵੀ ਲਾਗੂ ਹੈ। ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਜੇਲ ਮੈਨੂਅਲ, 1968 ਦੇ ਭਾਗ-ਇੱਕ ਦੇ ਨਿਯਮ 1 ਵਿੱਚ ਨਿਯਮਾਂ ਦਾ ਨਾਮ 'ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਜੇਲ ਨਿਯਮ, 1968' ਦੇ ਤੌਰ ਤੇ ਪ੍ਰਗਟਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਨਿਯਮ 2 (ਜੀ) ਵਿੱਚ 'ਸਜ਼ਾ' ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹੈ:

"2(ਜੀ). "ਸਜ਼ਾ" ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਸਜ਼ਾ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਅਪੀਲ, ਸੁਧਾਰ ਜਾਂ ਹੋਰ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਅੰਤਮ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਤੈਅ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸਜ਼ਾ, ਅਤੇ ਇਸ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਜ਼ਾਵਾਂ ਦਾ ਜੋੜ ਅਤੇ ਸ਼ਾਂਤੀ ਜਾਂ ਚੰਗੇ ਵਿਵਹਾਰ ਨੂੰ ਬਣਾਏ ਰੱਖਣ ਲਈ ਸੁਰੱਖਿਆ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਨ ਦੀ ਅਸਫਲਤਾ ਵਿੱਚ ਜੇਲ ਵਿੱਚ ਭੇਜਣਾ ਜਾਂ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣਾ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ।"

12. ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਛੱਤੀਸਗੜ੍ਹ ਰਾਜ ਵਿੱਚ, ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਜੇਲ ਨਿਯਮ, 1968 ਲਾਗੂ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਅਧੀਨ ਸ਼ਬਦ 'ਸਜ਼ਾ' ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਸਜ਼ਾ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਅਪੀਲ, ਸੁਧਾਰ ਜਾਂ ਹੋਰ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਅੰਤਮ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਤੈਅ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸਜ਼ਾ, ਅਤੇ ਇਸ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਜ਼ਾਵਾਂ ਦਾ ਜੋੜ ਅਤੇ ਸ਼ਾਂਤੀ ਜਾਂ ਚੰਗੇ ਵਿਵਹਾਰ ਨੂੰ ਬਣਾਏ ਰੱਖਣ ਲਈ ਸੁਰੱਖਿਆ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਨ ਦੀ ਅਸਫਲਤਾ ਵਿੱਚ ਜੇਲ ਵਿੱਚ ਭੇਜਣਾ ਜਾਂ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣਾ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਖਾਸ ਜੱਜ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਅਤੇ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਨਜਾਤੀਆਂ (ਅਤਿਆਚਾਰਾਂ ਦੀ ਰੋਕਥਾਮ) ਐਕਟ, ਜਸ਼ਪੁਰ, ਜਿਸ ਨੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਸੀ, ਉਸ ਨੂੰ ਆਈਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 376 ਅਧੀਨ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ 12 ਸਾਲ ਦੀ ਕਠੋਰ ਕੈਦ ਅਤੇ 10,000 ਰੁਪਏ ਦਾ ਜੁਰਮਾਨਾ ਭਰਨ ਲਈ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਜੁਰਮਾਨੇ ਦੀ ਅਦਾਇਗੀ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲਤਾ ਦੀ ਸੂਰਤ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਹੋਰ ਸਾਲ ਦੀ ਕਠੋਰ ਕੈਦ ਭੁਗਤਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ, ਜਦੋਂ ਦੋਸ਼ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਗਈ, ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਆਈਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 376 ਅਧੀਨ ਕਠੋਰ ਕੈਦ ਦੇ 07 ਸਾਲਾਂ ਤੱਕ ਘਟਾ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਜੁਰਮਾਨੇ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਹੈ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਿਆ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਇਹ ਵੀ ਆਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 357 ਦੇ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਪੀੜਤ ਨੂੰ 15,000 ਰੁਪਏ ਦਾ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ। ਉਪਰੋਕਤ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ, ਬੇਸ਼ੱਕ ਸਥਿਤੀ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਉੱਤੇ ਅੰਤਮ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਤੈਅ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸਜ਼ਾ 7 ਸਾਲਾਂ ਦੀ ਕਠੋਰ ਕੈਦ ਸੀ। ਇਹ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਜੁਰਮਾਨੇ ਦੀ ਅਦਾਇਗੀ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲਤਾ ਦੀ ਸੂਰਤ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਹੋਰ ਸਾਲ ਦੀ ਕੈਦ ਭੁਗਤਣੀ ਪਈ ਸੀ। ਪਰ, ਜੋ ਗੱਲ ਸਾਨੂੰ ਪਰੇਸ਼ਾਨ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ ਉਹ ਹੈ 24.4.2022 ਦੀ ਤਾਰੀਖ ਵਾਲੀ ਹਲਫਨਾਮੇ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਵਾਲੀ ਰਿਹਾਈ ਦੀ ਮਿਆਦ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਜ਼ਿਕਰ ਨਾ ਕਰਨਾ। ਇਸ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਉਪਰੋਕਤ

ਜੇਲ ਨਿਯਮਾਂ ਦੀ ਲਾਗੂਤਾ ਕਾਰਨ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਕੁਝ ਹੋਰ ਪਹਿਲੂਆਂ ਦੇ ਕਾਰਨ ਵੀ ਗੰਭੀਰਤਾ ਨਾਲ ਲੈਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਵਾਲੀ ਰਿਹਾਈ ਦੀ ਅਸਲ ਮਿਆਦ ਜੋ ਵੀ ਹੋਵੇ, ਉਪਰੋਕਤ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ, ਡੀ ਨਿਰਵਿਵਾਦ ਸਥਿਤੀ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲਕਰਤਾ 'ਤੇ ਸਜ਼ਾ ਤੈਅ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ 7 ਸਾਲ ਦੀ ਸਖ਼ਤ ਕੈਦ ਸੀ। ਇਹ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਵੀ ਸੀ ਜੁਰਮਾਨੇ ਦੀ ਅਦਾਇਗੀ ਨਾ ਕਰਨ ਦੀ ਸੂਰਤ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਸਾਲ ਦੀ ਹੋਰ ਕੈਦ। ਪਰ, ਜੋ ਚੀਜ਼ ਸਾਨੂੰ ਪਰੇਸ਼ਾਨ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ ਉਹ ਹੈ ਕੋਈ ਵੀ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਨ ਲਈ ਉਦੇਸ਼ਪੂਰਣ ਭੁੱਲ ਮੁਆਫੀ ਦੀ ਮਿਆਦ ਬਾਰੇ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਹੱਕਦਾਰ ਸੀ ਹਲਫ਼ਨਾਮਾ ਮਿਤੀ 24.4.2022। ਇਸ ਨੂੰ ਗੰਭੀਰਤਾ ਨਾਲ ਲੈਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ ਸਿਰਫ਼ ਉੱਪਰ-ਉਲੇਖ ਕੀਤੇ ਜੇਲ੍ਹ ਨਿਯਮਾਂ ਦੀ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਕਰਕੇ, ਪਰ ਜਾਰੀ ਹੈ ਕੁਝ ਹੋਰ ਪਹਿਲੂਆਂ ਦਾ ਵੀ ਖਾਤਾ। ਅਸਲ ਮਿਆਦ ਜੋ ਵੀ ਹੋਵੇ ਮੁਆਫ਼ੀ ਦਾ ਜਿਸ ਦਾ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਹੱਕਦਾਰ ਸੀ, ਤੱਥ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਉਸਦਾ ਮੁਆਫ਼ੀ ਦਾ ਹੱਕ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤੀਆਂ ਸਥਿਤੀਆਂ ਵਿੱਚ ਨਿਰਵਿਵਾਦ ਹੈ ਉੱਪਰ ਹਿਰਾਸਤ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਜੇਲ੍ਹ ਦੀ ਛੋਟ ਦੀ ਮਿਆਦ 9.11.2021 2 ਸਾਲ, 5 ਮਹੀਨੇ ਅਤੇ 26 ਦਿਨ ਸੀ। ਜਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਸ 24.04.2022 ਦੇ ਹਲਫਨਾਮੇ ਦੇ ਬਿਆਨਕਰਤਾ ਨੇ ਖੁਦ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਹਿਰਾਸਤ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ, ਲਈ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਹੱਕ 'ਤੇ ਵਿਵਾਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਮੁਆਫੀ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਕੈਦ ਦਾ ਸਮਾਂ ਕੀ ਸੀ ਮੁਆਫੀ ਵਾਲੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦਾ ਉਕਤ ਹਲਫਨਾਮੇ ਵਿੱਚ ਬਿਲਕੁਲ ਵੀ ਜ਼ਿਕਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਹਾਲਾਂਕਿ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਮਿਤੀ 21.03.2022 ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਇਹ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਹੈ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ 10 ਸਾਲ, 3 ਮਹੀਨੇ ਅਤੇ 16 ਦਿਨ ਦੇ ਰਿਕਾਰਡ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪਿਆ 9 ਨਵੰਬਰ, 2021 ਦੇ ਹਿਰਾਸਤ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹਿਰਾਸਤ ਦਾ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ, 24.04.2022 ਦੇ ਹਲਫ਼ਨਾਮੇ ਨੂੰ ਵੇਖਦਿਆਂ ਵੀ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਸੀ. ਉਸ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਵੱਧ ਕੈਦ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪਿਆ। ਉਕਤ ਹਲਫ਼ਨਾਮੇ ਦੇ ਪੈਰਾ 17 ਵਿੱਚ ਕੀ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ:

"ਕਿ ਅਰਜ਼ੀਦਾਤਾ ਵੱਲੋਂ ਕੱਟੀ ਗਈ ਕੁੱਲ ਸਜ਼ਾ (ਮਾਫੀ ਦੀ ਅਵਧੀ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ) 8 ਸਾਲ 1 ਮਹੀਨਾ ਅਤੇ 29 ਦਿਨ ਹੈ।"

(ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ)

13. ਹੁਣ, ਅਸੀਂ ਇੱਕ ਹੋਰ ਗੰਭੀਰ ਪਹਿਲੂ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰਾਂਗੇ। 24.04.2022 ਦੀ ਤਾਰੀਖ ਵਾਲੀ ਹਲਫਨਾਮੇ ਦੀ ਸਕੈਨਿੰਗ ਤੋਂ ਇਹ ਪਤਾ ਚਲਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਵਾਬੀ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੇ 19.07.2018 ਦੀ ਤਾਰੀਖ ਵਾਲੇ ਫੈਸਲੇ ਬਾਰੇ ਅਣਜਾਣ ਬਣਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਜਵਾਬੀ ਅਨੁਸਾਰ ਹਾਲਾਂਕਿ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਫੈਸਲਾ ਜਿਲ੍ਹਾ ਅਤੇ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ, ਜਸ਼ਪੁਰ ਨੂੰ 30.07.2018 ਨੂੰ ਸੰਚਾਰਿਤ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਪਰ ਇਹ ਜੇਲ੍ਹ ਅਥਾਰਟੀਆਂ ਨੂੰ ਸੰਚਾਰਿਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ 4ਥ ਮਾਰਚ, 2022 ਨੂੰ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ 10ਵੀਂ ਮਾਰਚ, 2022 ਨੂੰ ਸੰਚਾਰਿਤ ਕਰਨ ਉੱਤੇ ਤੁਰੰਤ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਅਸੀਂ ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਮੰਨਣ ਲਈ ਕੋਈ ਸੰਕੋਚ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਕਿ 24.04.2022 ਦੀ ਤਾਰੀਖ ਵਾਲੇ ਕਹੇ ਗਏ ਹਲਫਨਾਮੇ ਅਤੇ ਨਾਲ ਜੋੜੇ ਗਏ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਇਹ ਦਿਖਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਕਿਹੜੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਦੀ ਖੋਖਲੀਪਨ ਹੈ। ਜਵਾਬੀ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੇ 19.7.2018 ਦੀ ਤਾਰੀਖ ਵਾਲੇ ਫੈਸਲੇ ਬਾਰੇ ਕਿਵੇਂ ਅਣਜਾਣ ਬਣ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਉੱਤੇ ਲਾਗੂ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਘਟਾ ਦਿੱਤਾ।

14. ਅਨੁਬੰਧ-A1, ਜੋ ਕਿ ਮੁੱਖ ਜੇਲ੍ਹ ਸੁਪਰਡੈਂਟ, ਅੰਬਿਕਾਪੁਰ, ਦੇ ਸਕੱਤਰ, ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸੇਵਾ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਲਿਖੇ 20.01.2020 ਦੀ ਤਾਰੀਖ ਵਾਲੇ ਪੱਤਰ ਵਿੱਚ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ:

“ਹਵਾਲਾ: ਪੱਤਰ ਨੰਬਰ ਐਫ.ਨੰਬਰ.2477 / ਸੀ.ਜੀ.ਐਸ.ਐਲ.ਐਸ.ਏ. / ਕਨਵਿਕਟ ਪ੍ਰਿਜ਼ਨਰਜ਼ / 2018 / ਬਿਲਾਸਪੁਰ ਤਾਰੀਖ 28-092018 ਅਤੇ ਪੱਤਰ ਨੰਬਰ ਐਲ/24/2018 – ਪਟੀਸ਼ਨਰ / ਦੀ ਤਾਰੀਖ 27.09.2018 ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਦੁਆਰਾ ਈਮੇਲ ਰਾਹੀਂ ਪ੍ਰਾਪਤ।”

ਅਜਿਹਾ ਹਵਾਲਾ ਦੇਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ, ਜਾਣਬੁੱਝ ਕੇ ਜਾਂ ਅਨਿਆਏ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਜਵਾਬੀ ਨੇ 24.04.2022 ਦੀ ਤਾਰੀਖ ਵਾਲੇ ਹਲਫਨਾਮੇ ਦੇ ਨਾਲ ਉਹ ਪੱਤਰ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਦਾ ਚੋਣ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। 20.01.2020 ਦੀ ਤਾਰੀਖ ਵਾਲਾ ਅਨੁਬੰਧ A-1, 24.04.2022 ਦੀ ਤਾਰੀਖ ਵਾਲੇ ਹਲਫਨਾਮੇ ਦੇ ਨਾਲ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੜ੍ਹਦਾ ਹੈ:-

ਜੇਲ੍ਹ ਸੁਪਰਡੈਂਟ, ਕੇਂਦਰੀ ਜੇਲ੍ਹ, ਅੰਬਿਕਾਪੁਰ, ਸਰਗੁਜਾ (ਸੀ.ਜੀ) ਦਾ ਦਫਤਰ

ਪੱਤਰ ਨੰਬਰ – 590/ਕਲਿਆਣ/2020, ਅੰਬਿਕਾਪੁਰ,

ਤਾਰੀਖ: 20.01.2020

ਨੂੰ

ਸਕੱਤਰ,

ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸੇਵਾ ਕਮੇਟੀ,

ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਕੰਪਾਊਂਡ, ਬੋਦਰੀ, ਬਿਲਾਸਪੁਰ(ਸੀ.ਜੀ) ਵਿਸ਼ਾ: ਦੋਸ਼ੀ ਕੈਦੀ ਭੋਲਾ ਕੁਮਾਰ, ਬਰਜੂ ਰਾਮ ਕੁਮਹਾਰ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਵਿੱਚ ਮਾਣਯੋਗ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਖਾਸ ਛੁੱਟੀ ਦੀ ਅਪੀਲ (ਕ੍ਰਿ.) ਦਾਖਲ ਕਰਨਾ- ਰੈਗ।

ਹਵਾਲਾ: ਪੱਤਰ ਨੰਬਰ ਐਫ.ਨੰ. 2477/ਸੀ.ਜੀ.ਐਸ.ਐਲ.ਐਸ.ਏ./ਕਨਵਿਕਟ ਪ੍ਰਿਜ਼ਨਰਸ/ 2018/ਬਿਲਾਸਪੁਰ ਮਿਤੀ 28-09-2018 ਅਤੇ ਪੱਤਰ ਨੰਬਰ ਐਲ/24/2018- ਯਾਚੀਕਾਕਰਤਾ/ਮਿਤੀ 27.09.2018 ਜੋ ਕਿ ਯਾਚੀਕਾਕਰਤਾ ਵੱਲੋਂ ਈਮੇਲ ਰਾਹੀਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਇਆ।

ਸਰ,

ਉਪਰੋਕਤ ਵਿਸ਼ਾ ਅਤੇ ਹਵਾਲੇ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਇਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਕੈਦੀ ਭੋਲਾ ਕੁਮਾਰ ਪੁੱਤਰ ਬਰਜੂ ਰਾਮ ਕੁਮਹਾਰ, ਪਿੰਡ ਤਮਾਮੁੰਡਾ ਫਰਸਾਬਹਾਰ, ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਫਰਸਾਬਹਾਰ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਜਸ਼ਪੁਰ (ਸੀ.ਜੀ) ਦਾ ਵਾਸੀ ਹੈ, ਜਿਸਨੂੰ ਸੈਸ਼ਨ ਟ੍ਰਾਇਲ ਨੰਬਰ 04/2014 ਅਧੀਨ ਧਾਰਾ 376 ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੁਆਰਾ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਜਸ਼ਪੁਰ (ਸੀ.ਜੀ) ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਵੱਲੋਂ 29.11.2014 ਨੂੰ ਉਮਰ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸਦੀ ਕ੍ਰਿਮਿਨਲ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 110/2015 ਨੂੰ ਛੱਤੀਸਗੜ੍ਹ ਦੀ ਮਾਣਯੋਗ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵੱਲੋਂ ਬਿਲਾਸਪੁਰ ਵਿੱਚ 19.07.2018 ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਉਹ ਇਸ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿੱਚ ਸਜ਼ਾ ਭੁਗਤ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਦੋਸ਼ੀ ਕੈਦੀ ਆਪਣੀ ਖਾਸ ਛੁੱਟੀ ਦੀ ਅਪੀਲ (ਕ੍ਰਿ.) ਮਾਣਯੋਗ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਹਾਇਤਾ ਰਾਹੀਂ ਦਾਖਲ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਇਸ ਲਈ, ਸਬੰਧਿਤ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ (01) ਵਕਾਲਤਨਾਮਾ, (02) ਹਲਫਨਾਮਾ ਲਈ ਐਸ.ਐਲ.ਪੀ., (03) ਜੇਲ੍ਹ ਹਿਰਾਸਤ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ, (04) ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਹਾਇਤਾ ਲਈ ਹਲਫਨਾਮਾ, (05) ਦੇਰੀ ਦੀ ਮਾਫੀ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ, (06) ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ., ਐਲ.ਡੀ. ਟ੍ਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਵੱਲੋਂ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਕਾਪੀ ਅਤੇ ਹੋਰ ਗਵਾਹੀ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਦੀਆਂ ਕਾਪੀਆਂ, (07) ਕਾਨੂੰਨੀ ਸੇਵਾ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ, ਤੁਹਾਡੇ ਵੱਲ ਅਗਾਊਂ ਭੇਜਦਿਆਂ, ਇਹ ਬਹੁਤ ਅਦਬ ਨਾਲ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਬਾਕੀ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ (01) ਮਾਣਯੋਗ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦਾ ਫੈਸਲਾ (02) ਮਾਣਯੋਗ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੀ ਪੇਪਰ ਬੁੱਕ ਅਤੇ (03) ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਅਨੁਵਾਦ, ਕਿਰਪਾ ਕਰਕੇ ਮਾਣਯੋਗ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਖਾਸ ਛੁੱਟੀ ਦੀ ਅਪੀਲ (ਕ੍ਰਿ.) ਦਾਖਲ ਕਰੋ।

ਸਦਰ- ਅਸਪਸ਼ਟ
ਜੇਲ੍ਹ ਸੁਪਰਿੰਟੈਂਡੈਂਟ
ਸੈਂਟਰਲ ਜੇਲ੍ਹ ਅੰਬਿਕਾਪੁਰ
ਸਰਗੁਜਾ ਛੱਤੀਸਗੜ੍ਹ

ਐਂਡੋਰਸਮੈਂਟ ਨੰਬਰ. 590-ਏ/ਵੈਲਫੇਅਰ/2020, ਅੰਬਿਕਾਪੁਰ,

ਮਿਤੀ: 20.01.2020

ਪ੍ਰਤੀ ਸਕੱਤਰ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਹਾਇਤਾ ਸੇਵਾ ਕਮੇਟੀ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਸਰਗੁਜਾ, ਅੰਬਿਕਾਪੁਰ (ਸੀ.ਜੀ.) ਆਦਰਪੂਰਵਕ

ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ ਕਾਪੀ ਅਗਾਊਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ।

ਸਹੀ/-ਅਸਪ□ਟ
ਜੇਲ ਸੁਪਰਡੈਂਟ
ਕੇਂਦਰੀ ਜੇਲ ਅੰਬਿਕਾਪੁਰ
ਸਰਗੁਜਾ ਛੱਤੀਸਗੜ੍ਹ
(ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ)

15. 20.01.2020 ਨੂੰ ਅਜਿਹਾ ਇੱਕ ਪੱਤਰ ਲਿਖਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸੇਵਾਵਾਂ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਛੱਡੋ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਛੱਤੀਸਗੜ੍ਹ ਦੀ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਫੌਜਦਾਰੀ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 110/ 2015 ਵਿੱਚ ਖਾਰਜ ਕੀਤੇ ਗਏ ਫੈਸਲੇ ਖਿਲਾਫ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਛੱਡੋ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਕੇਂਦਰੀ ਜੇਲ ਅੰਬਿਕਾਪੁਰ ਦੇ ਸੁਪਰਡੈਂਟ ਨੇ 19.7.2018 ਦੀ ਤਾਰੀਖ ਵਾਲੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਹੋਰ ਦਖਲ ਅੰਦਾਜੀ ਦੇ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਬਾਰੇ ਅਣਜਾਣ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਦਿਖਾਵਾ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਸੀ, ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹਾਲਤ ਵਿੱਚ, ਉਸ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਤਾਕਤ ਉੱਤੇ ਜੇਲ੍ਹ ਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੇ ਸਮੇਂ ਦੀ ਸਮਾਪਤੀ ਉੱਤੇ। 19.07.2018 ਦੀ ਤਾਰੀਖ ਵਾਲੇ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਨਾ ਚੱਲਣ ਦਾ ਕੋਈ ਔਚਿਤ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ 4 ਮਾਰਚ, 2022 ਦੀ ਤਾਰੀਖ ਵਾਲੇ ਹੁਕਮ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਉੱਤੇ ਤੁਰੰਤ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ 24.4.2022 ਦੀ ਤਾਰੀਖ ਵਾਲੇ ਹਲਫਨਾਮੇ ਦੇ ਪੈਰਾਗ੍ਰਾਫ 11 ਤੋਂ 13 ਵਿੱਚ ਸਮਝਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਤਾਂ ਜੇਲ੍ਹ ਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੇ ਸਮੇਂ ਦੀ ਸਮਾਪਤੀ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਜਾਂ ਘੱਟੋ ਘੱਟ ਉਸ ਦੇ ਤੁਰੰਤ ਬਾਅਦ ਅਜਿਹੀ ਕਾਰਵਾਈ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਜੇਕਰ ਉਸ ਨੂੰ 2 ਸਾਲ ਦੀ ਰਿਹਾਈ ਮਿਲਣੀ ਸੀ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਹਿਰਾਸਤ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਵਿੱਚ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਬੇਸ਼ੱਕ ਸੰਬੰਧਿਤ ਜੇਲ੍ਹ ਨਿਯਮਾਂ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਸਮੇਂ ਦੀ ਸਮਾਪਤੀ ਤੋਂ ਘੱਟ ਰਿਹਾਈ ਦੇ ਸਮੇਂ ਅਤੇ ਜੁਰਮਾਨੇ ਦੀ ਅਦਾਇਗੀ ਵਿੱਚ ਚੂਕ ਕਾਰਨ ਇੱਕ ਸਾਲ ਦੀ ਵਾਧੂ ਜੇਲ੍ਹ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਉਸ ਨੂੰ 8 ਸਾਲ, 1 ਮਹੀਨਾ ਅਤੇ 29 ਦਿਨਾਂ ਦੀ ਅਸਲ ਜੇਲ੍ਹ ਦੀ ਅਵਧੀ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਪਹਿਲਾਂ ਰਿਹਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ।

16. ਇਹ ਕਿਸੇ ਵੀ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਜਵਾਬੀ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਕੇਸ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਜਾਂ ਪੀੜਤ ਨੇ ਛੱਤੀਸਗੜ੍ਹ ਦੀ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੇ 19/07/2018 ਦੀ ਤਾਰੀਖ ਵਾਲੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਸਫਲਤਾਪੂਰਵਕ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਹੋਵੇ। ਅਜਿਹੀਆਂ ਹਾਲਤਾਂ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਸਿਰਫ ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਹਲਫਨਾਮਾ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਬੇਈਮਾਨੀ ਨਾਲ ਝੂਠ ਬੋਲ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਅਜਿਹੀਆਂ ਹਾਲਤਾਂ ਵਿੱਚ ਉਕਤ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਉਚਿਤ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਤੌਰ ਤੇ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੇ ਸਮੇਂ ਦੀ ਸਮਾਪਤੀ ਉੱਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਰਿਹਾ ਕਰਨ ਲਈ ਕੋਈ ਵੀ ਔਚਿਤ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਜਵਾਬੀ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਕੋਈ ਵੀ ਕੇਸ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਰਿਹਾਈ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਕੇਂਦਰੀ ਜੇਲ ਅੰਬਿਕਾਪੁਰ ਦੇ ਸੁਪਰਡੈਂਟ ਦੁਆਰਾ ਜਾਰੀ ਹਿਰਾਸਤ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਦੇ ਆਧਾਰ ਉੱਤੇ, ਅਤੇ ਛੱਤੀਸਗੜ੍ਹ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਲਾਗੂ ਜੇਲ੍ਹ ਨਿਯਮਾਂ ਵਿੱਚ ਪਹਿਲਾਂ ਦੱਸੇ ਗਏ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਦੇ ਚਾਨਣ ਵਿੱਚ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਲਈ ਰਿਹਾਈ ਦਾ ਹੱਕ ਬੇਬਾਕ ਹੈ ਅਤੇ ਅਸਲ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਨੂੰ ਜਵਾਬੀ ਪਾਰਟੀ ਵੱਲੋਂ ਵਿਵਾਦਿਤ ਵੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। 1968 ਦੇ ਉਕਤ ਜੇਲ੍ਹ ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਨਿਯਮ 15 ਅਨੁਸਾਰ, ਕਿਸੇ ਕੈਦੀ ਨੂੰ ਉਕਤ ਨਿਯਮਾਂ ਅਧੀਨ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਕੁੱਲ ਰਿਹਾਈ, ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੇ ਬਿਨਾਂ, ਉਸ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਤੀਹਰੇ ਹਿੱਸੇ ਤੋਂ ਵੱਧ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ। ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਆਮ ਤੌਰ ਉੱਤੇ ਦਿੱਤੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਰਿਹਾਈ ਹੈ।

17. ਅਸੀਂ ਇਸ ਗੱਲ ਤੋਂ ਬੇਖਬਰ ਨਹੀਂ ਹਾਂ ਕਿ ਇੱਥੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਇੱਕ ਗੰਭੀਰ ਅਪਰਾਧ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਪਰ ਜਦੋਂ ਇੱਕ ਸਮਰੱਥ ਅਦਾਲਤ ਨੇ, ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣ ਉੱਤੇ, ਇੱਕ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ ਅਤੇ ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ, ਦੋਸ਼ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਉੱਤੇ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਸੋਧਿਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਫਿਰ ਅਪੀਲੀ ਫੈਸਲਾ ਅੰਤਿਮ ਹੋ ਗਿਆ, ਤਾਂ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਕੇਵਲ ਉਸ ਸਮੇਂ ਤੱਕ ਹੀ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਰੱਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਸਮੇਂ ਤੱਕ ਉਸ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਤੌਰ ਤੇ ਉਸ ਅਪੀਲੀ ਫੈਸਲਾ ਦੇ ਆਧਾਰ ਉੱਤੇ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਰੱਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਅਜਿਹਾ ਦੋਸ਼ੀ ਅਸਲ ਰਿਹਾਈ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਪਰੇ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਰੱਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਇਹ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੇ ਬਿਨਾਂ ਕੈਦ ਜਾਂ ਹਿਰਾਸਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਨਾ ਕੇਵਲ ਅਨੁਚਛੇਦ 19(ਡੀ) ਬਲਕਿ ਅਨੁਚਛੇਦ 21 ਦੇ ਭਾਰਤੀ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਉਹ ਹੈ ਜੋ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਬਹੁਤ ਲੰਮੇ ਸਮੇਂ ਤੱਕ ਸਹਿਣ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦਿਆਂ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਇੱਕ

ਨੌਜਵਾਨ ਹੈ, ਇਸ ਲੰਮੇ ਅਤੇ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਕੈਦ ਦੇ ਕਾਰਨ, ਸਜ਼ਾ ਦੀ ਮਿਆਦ ਤੋਂ ਪਰੇ, ਆਜ਼ਾਦੀ ਨਾਲ ਘੁੰਮਣ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਲੰਮੀ ਅਤੇ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਵੰਚਿਤਤਾ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦਿਆਂ, ਅਨੁਚਛੇਦ 19 (ਡੀ) ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ, ਅਨੁਚਛੇਦ 21 ਦੇ ਤਹਿਤ ਜੀਵਨ ਅਤੇ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਅਤੇ ਅਜਿਹੀ ਵਾਧੂ, ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਹਿਰਾਸਤ ਕਾਰਨ ਹੋਏ ਮਾਨਸਿਕ ਦੁੱਖ ਅਤੇ ਪੀੜਾ ਕਾਰਨ, ਅਸੀਂ ਇਸ ਨਜ਼ਰੀਏ ਵਿੱਚ ਹਾਂ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਧਨ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਮਿਲਣ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੈ।

18. ਅਸੀਂ ਜਾਣਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਕਾਰਵਾਈ ਭਾਰਤੀ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਚਛੇਦ 32 ਅਧੀਨ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਅਨੁਚਛੇਦ 136 ਅਧੀਨ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਇਸ ਨਜ਼ਰੀਏ ਵਿੱਚ ਹਾਂ ਕਿ ਫੌਜਦਾਰੀ ਤਰੀਕੇ ਸੰਹਿਤਾ ਦੇ ਧਾਰਾ 386 ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦੇਣਾ ਉਚਿਤ ਹੋਵੇਗਾ (ਛੋਟੇ ਵਿੱਚ 'ਕ੍ਰਿ.ਪ੍ਰ.ਸੰ.')। ਧਾਰਾ (ਅ) ਵਿੱਚ, ਬਰੀਕਰਨ ਦੇ ਹੁਕਮ ਤੋਂ ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ ਉਪਲਬਧ ਅਪੀਲੀ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਨਾਲ ਨਿਪਟਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਜਦਕਿ ਧਾਰਾ (ਬੀ) ਵਿੱਚ, ਦੋਸ਼ ਤੋਂ ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨਾਲ ਨਿਪਟਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਧਾਰਾ (ਸੀ) ਵਿੱਚ, ਸਜ਼ਾ ਵਧਾਉਣ ਲਈ ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨਾਲ ਅਤੇ ਧਾਰਾ (ਡੀ) ਵਿੱਚ, ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਹੁਕਮ ਤੋਂ ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨਾਲ ਨਿਪਟਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ।

ਹੁਣ, ਧਾਰਾ (ਈ), ਧਾਰਾ (ਅ) ਤੋਂ (ਡੀ) ਵਰਗੀ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਹਿੰਦਾ ਕਿ ਕਿਸ ਖਾਸ ਕਿਸਮ ਦੀ ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਸੋਧ ਜਾਂ ਕੋਈ ਪਰਿਣਾਮਕਾਰੀ ਜਾਂ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹੁਕਮ ਜੋ ਉਚਿਤ ਜਾਂ ਠੀਕ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਖਾਸ ਜ਼ਿਕਰ ਦੀ ਗੈਰ-ਮੌਜੂਦਗੀ ਵਿੱਚ ਪਹੁੰਚਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਨਤੀਜਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਧਾਰਾ (ਈ) ਅਧੀਨ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਸ਼ਕਤੀ, ਬੇਸ਼ੱਕ ਉਚਿਤ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਧਾਰਾਵਾਂ (ਅ) ਤੋਂ (ਡੀ) ਅਧੀਨ ਉਲਲੇਖਿਤ ਚਾਰ ਕਿਸਮਾਂ ਦੀਆਂ ਅਪੀਲਾਂ ਵਿੱਚ ਪਾਈ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਸਾਡਾ ਨਜ਼ਰੀਆ ਇਸ ਗੱਲ ਨਾਲ ਮਜ਼ਬੂਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਧਾਰਾ (ਡੀ) ਅਧੀਨ ਦੋਹਰੇ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਵਿੱਚ ਧਾਰਾ (ਈ) ਅਧੀਨ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਹਨ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਸਜ਼ਾ ਵਧਾਉਣ ਅਤੇ ਸਜ਼ਾ ਦੇਣ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ। ਸਾਡੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਇਸ ਅਧੀਨ ਸ਼ਕਤੀ ਨੂੰ ਕੇਵਲ ਦੁਰਲੱਭ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਹੀ ਵਰਤਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਅਸੀਂ ਪਾਇਆ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲਾ ਦੀ ਮਿਤੀ 19.07.2018 ਬਾਰੇ ਜਾਣਨ ਤੋਂ ਬਾਵਜੂਦ ਕਾਨੂੰਨੀ ਤੌਰ ਤੇ ਇਜਾਜ਼ਤ ਯੋਗ ਕੈਦ ਦੀ ਅਵਧੀ ਤੋਂ ਕਹੀਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸਮੇਂ ਲਈ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਤੌਰ ਤੇ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿੱਚ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉੱਪਰ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਕੇਵਲ 16.03.2022 ਨੂੰ ਹੀ ਰਿਹਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜੋ ਕਿ ਉਸ ਫੈਸਲਾ ਦੀ ਮਿਤੀ 19.07.2018 ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੌਜਵਾਨ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਨੇ ਦੁੱਖ ਝੱਲਿਆ ਹੈ ਮਾਨਸਿਕ ਪੀੜਾ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਬੁਨਿਆਦੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਲੰਮੀ ਅਤੇ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਵਾਂਝੀ ਅਤੇ ਅਜਿਹੇ ਵਾਧੂ, ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਨਜ਼ਰਬੰਦੀ ਦੇ ਕਾਰਨ ਦਰਦ. ਕੀ ਇਹ ਮਾਮਲਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਇੱਕ ਪਰਿਣਾਮੀ ਜਾਂ ਇਤਫਾਕਨ ਆਰਡਰ ਨੂੰ ਸੱਦਾ ਦੇਣਾ ਜੋ ਸਹੀ ਜਾਂ ਉਚਿਤ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਵਿੱਚ ਅੰਬਿਕਾ ਕੁਆਰੀ ਵਰਕਸ ਬਨਾਮ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਗੁਜਰਾਤ ਰਾਜ (AIR 1987) SC 1073), ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ 'ਸਾਰੀਆਂ ਵਿਆਖਿਆਵਾਂ ਅਧੀਨ ਹੋਣੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਐਕਟ ਦੇ ਇਰਾਦੇ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਮਦਦ ਕਰੋ। ਇਹ ਕਬਜ਼ਾ ਹੈ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਵਸਥਾ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਜਦੋਂ ਉਸ ਵਿਵਸਥਾ ਦੇ ਅਧੀਨ ਸ਼ਕਤੀ ਨੂੰ ਆਦੇਸ਼ ਪਾਸ ਕਰਨ ਦੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਜੋ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਸਹੀ ਜਾਂ ਸਹੀ।

19. ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਐ.ਆਰ. ਅੰਤੁਲੇ ਬਨਾਮ ਆਰ.ਐਸ. ਨਾਇਕ [(1988) 2 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 602] ਨੂੰ ਹਵਾਲਾ ਦੇਣਾ ਵੀ ਉਚਿਤ ਹੈ। ਇਸੇ ਅਨੁਸਾਰ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਕੋਈ ਸਪੱਸ਼ਟ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀਅਤਾ ਜਾਂ ਕੁਝ ਸਪੱਸ਼ਟ ਅਨਿਆਇ ਦਿਖਾਈ ਦੇਣ 'ਤੇ ਉਚਿਤ ਰਾਹਤ ਦੇਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ। ਇਹ ਸ਼ਕਤੀ, ਫੈਸਲੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਚਛੇਦ 142 ਜਾਂ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਰਖਵਾਲੇ ਵਜੋਂ ਆਪਣੀਆਂ ਅੰਤਰਨਿਹਿਤ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਤੋਂ ਲੱਭੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਉਸ ਦੇ ਨਾਗਰਿਕ ਉਪਚਾਰ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਟਿੱਪਣੀ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ, ਅਸੀਂ ਇਹ ਸਮਝਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਰਾਜ ਵੱਲੋਂ ਉਸ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਰੋਜ਼ਗਾਰ ਦੌਰਾਨ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕਾਰਜ/ਚੂਕ ਲਈ ਵਿਕਾਰੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਮੰਨਦੇ ਹੋਏ 7.5 ਲੱਖ ਰੁਪਏ (ਸੱਤ ਲੱਖ ਅਤੇ ਪੰਜਾਹ ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ) ਦੇ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਦੇਣਾ ਉਚਿਤ ਅਤੇ ਜਾਇਜ਼ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਇਹ ਵੀ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਰਾਜ ਨੂੰ ਉਪਰੋਕਤ ਵਿਕਾਰੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਗਲਤੀਸ਼ੁਦਾ ਅਧਿਕਾਰੀ(ਆਂ) ਖਿਲਾਫ ਪਿੱਛੇ ਹੱਟਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਅਪੀਲ ਉਪਰੋਕਤ ਸ਼ਰਤਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਨਿਪਟਾਈ ਗਈ ਹੈ।

ਬਕਾਇਆ ਅਰਜ਼ੀਆਂ, ਜੇ ਕੋਈ ਹਨ, ਨਿਪਟਾ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ।

ਅੰਕਿਤ ਜ੍ਵਾਨ ਅਪੀਲ ਨਿਪਟਾਈ ਗਈ।
(ਸਹਾਇਤਾ ਕੀਤੀ : ਰਾਹੁਲ ਰਾਠੀ, ਐਲ.ਸੀ.ਆਰ.ਏ.)

ਡਿਸਕਲੇਮਰ ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਆ ਨਿਰਣਾਂ ਕੇਵਲ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ਾਂ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ । ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ ਨਿਆਂ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

Vasu Gupta
Advocate